

„Powstań!” - projekt Miasta Chorzów z dofinansowaniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

2025-03-12 08:24 Aktualności

„Powstań!” - projekt Miasta Chorzów otrzymał dofinansowanie w ramach programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju - prace remontowe, badawcze, edukacyjne 2025”

Dofinansowane zadanie „Powstań! Konserwacja i remont Pomnika Powstańca Śląskiego w Chorzowie połączone z edukacją społeczną na rzecz pamięci historycznej” obejmie przede wszystkim kompleksowy remont i konserwację Pomnika Powstańców Śląskich w Chorzowie – będącego miejscem pamięci o bohaterach powstań śląskich i II wojny światowej. Pomnik ten przez lata stanowił centrum wszystkich miejskich obchodów państwowych i patriotycznych. Przywrócenie Pomnikowi pierwotnego stanu pozwoli na odbudowanie w naszej społecznej świadomości szacunku do monumentu oraz jego rangi w historii Miasta. Odnowiony pomnik będzie we właściwy sposób wyrażał wdzięczność i szacunek dla ofiary poległych. Kompleksowej konserwacji technicznej i estetycznej Pomnika, pracom fizycznym, będzie towarzyszyła renowacja naszej społecznej pamięci poprzez lekcje, projekcje edukacyjne i wydarzenia okolicznościowe, a także działania popularyzujące i udostępniające dla osób ze szczególnymi potrzebami. Już dziś zapraszamy Mieszkańców Chorzowa do współtworzenia naszej tożsamości kulturowej i historycznej, której symbolem jest Pomnik Powstańca Śląskiego.

Kwota przyznanego dofinansowania to 230 000,00 zł. Zadanie zostanie zrealizowane w 2025 roku. Wniosek przygotowało i projekt będzie realizować Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków.

<https://www.gov.pl/web/kultura/wyniki-naboru-do-programu-miejsca-pamieci-i-trwale-upamietnienia-w-kraju-2025>

Pierwowzór Powstańca Śląskiego w Chorzowie stanowił Pomnik ku czci poległych Powstańców Śląskich w latach 1927–1939

zlokalizowany w centrum miasta, przy gmachu chorzowskiej poczty, u wylotu dzisiejszej ulicy Wolności, w miejscu dawnego Pomnika Germanii. Pierwotny polski monument miał upamiętniać bohaterów powstań śląskich, w tym poległych, spoczywających na pobliskich cmentarzach. Przedstawiał kowala (z racji hutniczych tradycji Chorzowa), trzymającego w lewej ręce wsparty na kowadle młot kowalski, a w prawej ręce miecz skierowany ostrzem symbolicznie w stronę Bytomia, wówczas niemieckiego. Pomnik został odsłonięty na cokole po Germanii – w październiku 1927 r. przez Ignacego Mościckiego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. W Pomniku umieszczono wówczas listę 281 nazwisk powstańców śląskich z terenu miasta. W 1939 r. hitlerowcy nakazali zburzenie monumentu – lista powstańcza cudem nie trafiła w ręce niemieckich władz, została przechowana przez prywatną osobę do lat 50. XX w.

1.09.1971 roku, w 32 rocznicę agresji hitlerowskiej na Polskę i z okazji 50 rocznicy III powstania śląskiego odsłonięto nowy Pomnik Powstańca Śląskiego, niedaleko pierwotnej lokalizacji – na dzisiejszym Placu Powstańców Śląskich, naprzeciwko Huty Kościuszko. Figura na cokole ponownie przedstawia mężczyznę w fartuchu hutniczym trzymającego w prawej ręce miecz, a w lewej, opartej na kowadle, młot. Jedną z różnic między przedwojennym Pomnikiem a jego powojenną kopią jest to, że na pierwotnym postać ma miecz uniesiony do walki, a w wersji współczesnej – opuszczony. Mężczyzna przedstawiony na Pomniku ma rysy Juliusza Ligonja – działacza społecznego, publicysty i poety, kowala, zmarłego w 1889 r., który swoimi tekstami budził ducha polskości na Górnym Śląsku. Autorami projektu nowego pomnika byli artyści Henryk Goraj i Tadeusz Ślimakowski. Plany urbanistyczne placu opracował arch. inż. Adam Lisik.

W ten sposób Pomnik Powstańca Śląskiego stał się miejscem pamięci o powstańcach śląskich z terenu dzisiejszego Chorzowa, o ofiarach powstań śląskich i II wojny światowej pochowanych w mogiłach wojennych na terenie miasta, w końcu stał się symbolem pamięci o represyjnych działaniach okupanta burzącego we wrześniu 1939 pamięć o śląskich i polskich zrywach patriotycznych. To miejsce pamięci ma wymiar szczególny z racji bliskości terenów dawnej Huty Królewskiej, która „dała życie” miastu i w której pracowało wielu z wymienionych bohaterów.

